

Roelof Bouwman: Het verschil tussen Geert Mak en Anton Pieck wordt steeds kleiner

Posted on 6 mei 2025 by Roelof Bouwman

Een goed boek kan niet zonder een goede flaptekst. Geert Mak hoeft je dat niet te vertellen – zie de achterkant van zijn nieuwe boek *Wisselwachter*, dat meteen doorstootte naar de eerste plaats van de Bestseller 60.

‘In Europa kent bijna niemand hem,’ zo begint de tekst. ‘Toch hoort Harry Hopkins bij de handvol mensen die bepalend waren voor het lot van ons continent en van ons land. Hopkins was een voormalige welzijnswerker in de armste buurten van New York. Uiteindelijk werd hij de rechterhand van president Roosevelt, raakte bevriend met Churchill en onderhandelde met Stalin. Hij werd de stuwende kracht achter de New Deal en, na 1940, achter het geallieerde bondgenootschap dat uiteindelijk nazi-Duitsland op de knieën kreeg. Het wervelende *Wisselwachter* gaat over de grote politieke bewegingen van de jaren dertig en veertig, over gecompliceerde onderhandelingen tussen de grootmachten en, altijd weer, botsende belangen. Tegelijk vertelt Geert Mak een intieme geschiedenis van een

politieke familie, de vrouwen en mannen die in die jaren het Witte Huis bevolkten, van de uitgesproken Eleanor Roosevelt en haar vriendinnen tot de slimme alleskunner Missy LeHand, de secretaresse en tweede echtgenote van de president.'

Mak, zo weten we dan meteen, gaat in *Wisselwachter* weer ouderwets heen en weer pendelen tussen het kleine, persoonlijke en het grote, filosofische. Het is zijn handelsmerk, zeg maar gerust 'de methode-Mak'.

3,5 miljoen euro

Op de achterflap van *Wisselwachter* zien we ook een zwartwitportret van de auteur. Hoewel hij volgend jaar tachtig hoopt te worden, heeft Mak nog altijd een jaloersmakende haardos, zoals gebruikelijk in nonchalante *out-of-bed-look*. Ook dat is voor de lezers weer vertrouwd, zoals vroeger de Harley van Jan Cremer en de witte handschoentjes van Boudewijn Büch.

Dankzij bestsellers als *Hoe God verdween uit Jorwerd* (1996), *De eeuw van mijn vader* (1999), *In Europa* (2004), *Reizen zonder John* (2012), *De levens van Jan Six* (2016) en *Grote verwachtingen* (2019) is domineeszoon Mak nu al zo'n dertig jaar Nederlands meest succesvolle non-fictie auteur. In 2021 schatte vakblad *Villamedia Magazine* zijn vermogen – heel voorzichtigjes – op 3,5 miljoen euro. Toch is de roem van Mak niet vanzelfsprekend.

Zijn taalgebruik, signaleerde uitgever en historicus Bastiaan Bommeljé in 2004 in het *Historisch Nieuwsblad*, is nogal clichématig: een appelboom is steevast 'een kleurige appelboom', een tuin is steevast 'een groene tuin', een dal altijd 'een diep dal', een storm altijd 'een gierende storm', heuvels zijn altijd 'nevelige heuvels', een regenboog is altijd 'een gouden regenboog', een symbool steevast 'het ultieme symbool', en er hangt geen mist over Europa, maar altijd weer 'een dikke, kille laag mist'.

De functie van deze 'vaak storende, soms lachwekkende' clichés is duidelijk, meende Bommeljé: Mak wil de lezer bovenal behagen. 'Zijn perceptie van de twintigste eeuw is ongetwijfeld bedoeld als journalistiek-intellectueel, maar glijdt verontrustend vaak af naar een Anton Pieck-aanpak, waarin goed en kwaad bij voorbaat vaststaan en de tocht alleen voert langs de allerbekendste herkenningpunten.'

Ook hebben historici al dikwijls opgemerkt dat het oeuvre van Mak wordt ontsierd door veel feitelijke onjuistheden, onbewezen stellingen en twijfelachtige vergelijkingen. Vooral zijn magnum opus *In Europa*, over de twintigste-eeuwse geschiedenis van ons continent, lag om die reden onder vuur. Zelfs *De Groene Amsterdammer*, waar Mak jarenlang redacteur was, noemde het boek 'niet echt geslaagd'. Ook de 35-delige tv-versie van *In Europa* (2007-2009), medegefinancierd door het 'Europafonds' van toenmalig staatssecretaris Frans Timmermans, kreeg veel kritiek. Zo signaleerde UvA-docent en Duitslandkenner Willem Melching 'een simplistische visie op de geschiedenis' en 'onwetendheid over de laatste historische inzichten'.

Diepe denker

Voordat hij naam maakte als publicist was Mak medewerker van de Tweede Kamerfractie van de Pacifistisch Socialistische Partij (PSP). Die partij – in 1990 opgegaan in GroenLinks – pleitte onder meer voor het opdoeken van de mobiele eenheid, het afschaffen van de strafbaarstelling van pedofilie en het opheffen van de Binnenlandse Veiligheidsdienst. Minstens zo opzienbarend: de PSP wilde het Nederlandse NAVO-lidmaatschap beëindigen en onze krijgsmacht ontbinden. En dat in een tijd waarin de Russen niet alleen de lakens uitdeelden in heel Oekraïne, maar ook in de rest van Oost-Europa en zelfs in het oosten van ons buurland Duitsland.

Je zou denken dat een jarenlang dienstverband bij een dergelijke club negatieve gevolgen heeft voor je geloofwaardigheid en je intellectuele reputatie. Maar Mak heeft daar nooit last van ondervonden. Meer dan ooit geldt hij als een diepe denker en mag hij aan elke talkshowtafel zijn licht laten schijnen over de toestand in Nederland, Europa en de wereld. 'Populisme' is dan vaak Maks favoriete doelwit en ook islamcritici moeten het nogal eens ontgelden. In dat kader maakte hij in 2005 een opzienbarende vergelijking tussen de film *Submission* van Theo van Gogh en Ayaan Hirsi Ali en *Der ewige Jude* van nazi-propagandachef Joseph Goebbels. De ex-PSP'er Mak, concludeerde *HP/De Tijd*, 'speelt opnieuw de rol van *fellow traveller*, inclusief gebroken geweertje'.

Geen taalvirtuoos, geen groot geschiedvorser, een weinig vertrouwenwekkend politiek kompas, maar ondertussen wel de ene na de andere historische bestseller schrijven: zou het dan toch de 'Anton Pieck-aanpak' zijn die bij Mak het verschil maakt?

De razend populaire schilder, tekenaar en illustrator, door kunstkenners steevast beticht van kitsch, werd 92 jaar en bleef tot op zeer hoge leeftijd actief. We zijn dus gewaarschuwd.

Roelof Bouwman is journalist, historicus en adjunct-hoofdredacteur van Wynia's Week.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. De groei en bloei van Wynia's Week is te danken aan de donateurs. Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [**HIER**](#). Hartelijk dank!